

ГОЛОВКО

Тетяна Володимирівна
holovko.univ@gmail.comаспірант, Київський
національний торговельно-
економічний університет

УДК 658.15

ОБҐРУНТУВАННЯ ТИПУ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ
ПОТОКАМИ У ПЛАНОВОМУ ПЕРІОДІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ТОРГІВЛІGRAUNDING OF TYPE OF CASH FLOW MANAGEMENT POLICY IN THE
PLANNING PERIOD FOR COMMERCIAL ENTERPRISES

Стаття присвячена питанню обрання типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді на підприємствах торгівлі. Здійснено критичний огляд основних типів політики управління грошовими потоками. Визначено основні критеріальні показники вибору типу політики управління, що описують співвідношення доходу та ризику. Визначено допоміжні критеріальні показники вибору типу політики управління, що характеризують внутрішнє та зовнішнє середовище діяльності підприємства торгівлі. Узагальнено наявність конкретних умов для обрання агресивного, помірною чи консервативного типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді.

Стаття посвячена вопросу выбора типа политики управления денежными потоками в плановом периоде на предприятиях торговли. Осуществлен критический обзор основных типов политики управления денежными потоками. Определены основные критериальные показатели выбора типа политики управления, описывающие соотношение дохода и риска. Определены вспомогательные критериальные показатели выбора типа политики управления, характеризующие внутреннюю и внешнюю среду деятельности предприятия торговли. Обобщено наличие конкретных условий для избрания агрессивного, умеренного или консервативного типа политики управления денежными потоками в плановом периоде.

The article focuses on the choice of the type of cash flow management policy in the planning period for commercial enterprise. The critical review of the main types of cash flow management policies was carried out. There are determined the main criterial parameters of the type choice of management policy which describe correlation between income and risk. There are defined auxiliary criterial parameters of the choice of the management policy type, which characterize the internal and external environment of the commercial enterprises' activity. The specific conditions for electing an aggressive, moderate or conservative type of cash flow management policy in the planning period are generalized.

Ключові слова: грошові потоки, політика управління грошовими потоками, процес управління, цільові показники, чистий грошовий потік

Ключевые слова: денежные потоки, политика управления денежными потоками, процесс управления, целевые показатели, чистый денежный поток

Keywords: cash flow, cash flow management policy, management process, targets, net cash flow

ВСТУП

В умовах постійної нестабільності ринкового середовища важливим є здійснення ефективного планування грошових потоків, що повинно враховувати внутрішні особливості підприємства та тенденції розвитку зовнішнього середовища його функціонування. Питання управління грошовими потоками висвітлено у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед них В. Ван Хорн [1], І.О. Бланк [2], Г.В. Ситник [3], Ю. Брігхем [4], В.С. Андрієць [5], М.П. Федішин [6], А.М. Поддерьогін [7], В.В. Бочаров [8], Ю.В. Ткачова, М.Е. Рябих, Ю.В. Маришева [9] та ін., проте варто зазначити, що питання вибору типу політики управ-

ління грошовими потоками у плановому періоді на підприємствах торгівлі у науковій літературі не знайшло докладного відображення, тому потребує подальших досліджень.

МЕТА РОБОТИ полягає у обґрунтуванні вибору типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді на підприємствах торгівлі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

При проведенні дослідження використано методи аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, аналогії.

РЕЗУЛЬТАТИ

Одним з важливих питань в процесі планування грошових потоків є обрання типу політики їх управління у плановому періоді з урахуванням особливостей діяльності окремого підприємства, його внутрішніх характеристик та потенціалу майбутнього розвитку.

Розглянемо, які типи фінансової політики визначають науковці у фінансовому менеджменті.

В. Ван Хорн [1, с.374] розглядає два типи фінансової політики: консервативну та агресивну. Ці два типи фінансової політики характеризуються з точки зору співвідношення ризику та доходності. На наш погляд, для більш ефективного та обґрунтованого управління доцільно розглядати також проміжний варіант фінансової політики.

І.О. Бланк [2, с.142] визначає, три типи фінансової політики, кожен з яких характеризується певними особливостями, а саме: агресивний тип фінансової політики передбачає використання методів при прийнятті управлінських рішень, що орієнтовані на досягнення найвищих фінансових результатів незалежно від наявного рівня фінансових ризиків; помірний тип фінансової політики орієнтується на досягнення середньогалузевих результатів діяльності при середніх рівнях фінансових ризиків; консервативний тип фінансової політики передбачає орієнтацію на мінімізацію фінансових ризиків, що відповідно не може забезпечити високих результатів фінансової діяльності.

Ю.В. Ткачова, М.Е. Рячих та Ю.В. Маришева [9, с. 124] також розглядають агресивний, помірний та консервативний тип політики при управлінні грошовими потоками.

В цілому ми згодні з такою диференціацією типів політики, але для практичного застосування в процесі планування грошових потоків, на нашу думку, мають бути рекомендовані певні критерії вибору того чи іншого типу політики.

В основі окремого типу політики лежить співвідношення доходу та ризику. Визначимо якими показниками може бути охарактеризований окремий тип політики.

На наш погляд, одним з таких показників, що має бути диференційований за типом політики виступає рівень доходності. В системі планування грошових потоків найбільш повно його характеризує такий показник як темп нарощення чистого та вільного грошового потоку.

В межах існуючого діапазону формування цього показника ми пропонуємо виділити наступні три його значення:

- агресивна політика управління грошовими потоками у плановому періоді – рівень нарощення чистого та вільного грошового потоку більше 30%;
- помірна політика управління грошовими потоками у плановому періоді – рівень нарощення чистого та вільного грошового потоку 10-30%;
- консервативна політика управління грошовими потоками у плановому періоді – рівень нарощення чистого та вільного грошового потоку до 10%.

Для показника, що характеризує рівень ризику, ми пропонуємо обрати співвідношення чистого грошового потоку до обсягу витрат і відповідно виділити такі три його значення:

- агресивна політика управління грошовими потоками у плановому періоді – рівень співвідношення чистого грошового потоку до обсягу витрат більше 30%;
- помірна політика управління грошовими потоками у плановому періоді – співвідношення чистого грошового потоку до обсягу витрат 10-30%;
- консервативна політика управління грошовими потоками у плановому періоді – співвідношення чистого грошового потоку до обсягу витрат до 10%.

Таким чином, критеріальними показниками для вибору типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді на підприємствах торгівлі ми пропонуємо визначати бажаний рівень чистого та вільного грошового потоку та співвідношення чистого грошового потоку до обсягу витрат.

Ці показники чітко корелюють між собою. Будь-який вектор зміни – підвищення чи зниження першого показника призводить до відповідної зміни другого. Це обумовлено тим, що при плануванні більш високого темпу нарощення обсягу чистого грошового потоку рівень ризику фінансової нестійкості зростатиме, у разі порівняно нижчих очікуваних темпів росту обсягу чистого грошового потоку ризик фінансової нестійкості зменшуватиметься.

В процесі більш детального обґрунтування формування типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді на великих та середніх підприємствах, де існують відповідні фахівці, відповідна організаційна база, враховується широке коло питань при плануванні грошових потоків, реалізуються багатоваріантні прогностні розрахунки, ми пропонуємо враховувати більш широкий спектр факторів, враховуючи сукупність яких, підприємство може формувати грошові потоки за агресивним, помірним чи консервативним типом.

З нашої точки зору, найбільш впливовими на ці умови можна визначити наступні:

- стадія життєвого циклу підприємства,
- питома вага власного капіталу в загальній сумі капіталу підприємства,
- можливості залучення позикового капіталу,
- наявність резервних фондів,
- потенційна можливість зростання ринку збуту,
- наявність залежності від вузького кола постачальників,
- тенденції зміни показника інфляції,
- тенденції змін показника ВВП,
- фінансовий менталітет власників та менеджерів.

Таким чином, у табл. 1 нами запропоновано методичний підхід до здійснення вибору типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді відповідно до сформованого переліку основних та допоміжних критеріальних показників.

Умови формування типів політики управління грошовими потоками у плановому періоді на підприємствах торгівлі [розроблено автором]

Умови вибору політики		Типи політики управління грошовими потоками у плановому періоді		
		Агресивна	Помірна	Консервативна
Основні	1. Темп нарощення чистого грошового потоку	1. Більше 30%	1. 10-30%	1. Менше 10%
	2. Співвідношення чистого грошового потоку до обсягу витрат	2. Більше 30%	2. 10-30%	2. Менше 10%
	3. Темп нарощення вільного грошового потоку	3. Більше 30%	3. 10-30%	3. Менше 10%
Допоміжні	4. Стадія життєвого циклу підприємства.	4. Народження, зростання.	4. Зростання, стабільність.	4. Спад.
	5. Питома вага власного капіталу в загальній сумі капіталу підприємства.	5. Висока питома вага власного капіталу.	5. Середня питома вага власного капіталу.	5. Низька питома вага власного капіталу.
	6. Можливості залучення позикового капіталу.	6. Високий рівень можливості залучення.	6. Можливість залучення ускладнена незначно.	6. Ускладнене залучення або відсутнє.
	7. Наявність резервних фондів.	7. В достатньому обсязі.	7. Мінімумально необхідний обсяг.	7. Незначний або відсутній.
	8. Потенційна можливість зростання ринку збуту.	8. Висока.	8. Середня.	8. Низька або відсутня.
	9. Наявність залежності від вузького кола постачальників.	9. Залежність від вузького кола постачальників низька або відсутня.	9. Залежність від вузького кола постачальників низька або середня.	9. Залежність від вузького кола постачальників висока.
	10. Тенденції зміни показника інфляції.	10. Позитивні	10. Помірно-позитивні.	10. Негативні.
	11. Тенденції змін показника ВВП.	11. Позитивні.	11. Помірно-позитивні.	11. Негативні.
	12. Фінансовий менталітет власників та менеджерів.	12. Власники та менеджери схильні до прийняття високого рівня ризику.	12. Власники та менеджери схильні до прийняття середнього рівня ризику.	12. Власники та менеджери схильні до прийняття низького рівня ризику.

ВИСНОВКИ

Оскільки планування грошових потоків є багатоаспектним та важливим процесом для забезпечення стабільного розвитку підприємства, на наш погляд, вибір типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді потребує значної уваги з боку менеджменту підприємства. Запропонований підхід дозволить більш повно та обґрунтовано здійснювати вибір типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді з урахуванням можливостей та потенціалу підприємств торгівлі. Критерії, що віддзеркалюють внутрішні характеристики окремого підприємства, та мають бути прийняті до уваги в процесі вибору типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді наступні: стадія життєвого циклу підприємства, співвідношення власних та позикових фінансових ресурсів, можливість залучення позикового капіталу підприємством, наявність фінансових резервів, наявність залежності

від вузького кола постачальників, характерний фінансовий менталітет власників і менеджерів та стиль управління. Критерії, що віддзеркалюють особливості зовнішнього середовища пов'язані з потенційними можливостями зростання ринків збуту підприємства та загальними економічними тенденціями в країні.

Напрямами подальших досліджень в цьому напрямку виступатиме застосування конкретних управлінських та фінансових механізмів для реалізації того чи іншого типу політики управління грошовими потоками у плановому періоді.

Список використаних джерел

1. Основи фінансового менеджменту. Ван Хорн Дж.К., Вахович Дж.М. 12-е изд. - М.: "И.Д. Вильямс", 2008. — 1232 с.
2. Бланк И.А. Основи фінансового менеджменту. В 2-х томах. Т. 2 / И.А.Бланк. – 3-е изд., перераб. и доп. - М. : Издательство «Омега-Л» [и др.], 2011. – 674 с.

3. Ситник, Ганна Вікторівна. Фінанси торгівлі [Текст]: монографія / Г.В. Ситник; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - Київ : КНТЕУ, 2014. - 671 с.
4. Бригхем, Юджин. Финансовый менеджмент / Ю. Бригхем, М. Эрхардт. - 10-е изд. - СПб.: Питер, 2009. - 960 с.
5. Андрієць В.С. Оптимізація грошових потоків торговельних підприємств: Автореферат –К.: КНТЕУ, 2011. – 21 с.
6. Федішин М.П. Тактичне планування грошових потоків на підприємствах харчової промисловості [Текст]: дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / М.П. Федішин ; Буковин. держ. фін.-екон. ун-т. – К., 2014. – 280 с.
7. Поддєрьогін А. М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства / А.М. Поддєрьогін, Я.І. Невмержицький // Фінанси України. - 2007. - № 11. - С. 119-127. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2007_11_12.pdf.
8. Бочаров В.В. Леонтьев В.Е. Корпоративные финансы. – СПб.: Питер, 2004. – 592 с.
9. Ткачова Ю.В., Рябих М.Е., Маришева Ю.В. / Формирование системы показателей идентификации политики управления денежными потоками предприятий // Ю.В. Ткачева, Ю.В. Марышева, М.Е. Рябых. Экономика и предпринимательство. 2015. № 7 (60). С. 562-567.